

ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ФАКУЛЬТЕТОМ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЮ СИСТЕМОЮ

Соколова Ірина Володимирівна

Маріупольський державний університет

87500, пр. Будівельників 129а, Маріуполь, Україна, sokolovadean@mail.ru

Визначено основні принципи управління факультетом вищого навчального закладу як соціально-педагогічною системою. Методологічні, системні, соціально-психологічні, технологічні відображають відносини, згідно яких повинна функціонувати і розвиватися система управління якістю вищої освіти.

Ефективне управління якістю професійної підготовки здобувачів вищої освіти на факультеті вимагає визначення принципів, під якими розуміють основні положення, загально визнані правила тієї чи іншої діяльності. Відносно управління принципи (методологічні, системні, соціально-психологічні, технологічні) відображають закономірності, котрими керуються органи управління в процесі створення та функціонування соціальних систем, до яких відносимо факультет вищого навчального закладу.

Методологічні принципи ґрунтуються на базових положеннях, визначених Законом України "Про вищу освіту" і враховують особливості управління факультетом як соціально-педагогічною системою, забезпечують взаємодію компонентів, розкривають специфіку підготовки здобувачів вищої освіти за бакалаврським, магістерським, науковим рівнями.

Системні принципи (системної і структурної упорядкованості, адаптації, біфуркації, самоорганізації, кооперативності) дають уявлення про цілісність управління якістю реалізації освітніх і наукових програм на факультеті. Принцип системної і структурної упорядкованості враховує, що розвиток факультету як системи зумовлюється значною кількістю елементів і порівняно невеликою якістю параметрів, що визначають її "порядок" або організаційну структуру. Самоорганізація – це створення в певному просторі структури та продуцентів за рахунок взаємодії внутрішніх ресурсів смислової інформації та зовнішніх потоків. Вона зазвичай відбувається у кількох площинах екзистентності факультету як багатокомпонентної системи, плавне досягнення нового етапу рівноваги якої можливе за умов домінування сутнісно нерівноважних процесів.

Згідно із принципом адаптації факультет як система чинить опір тим зовнішнім акторам, які негативно впливають або руйнують її структуру. Ефективна стратегія управління факультетом найяскравіше демонструє спосіб адаптації вищого навчального закладу до умов зовнішнього середовища. Це певним чином активізує її функціональні відносини із споживачами на ринку освітніх послуг та ринку праці регіону. Якщо зміни зовнішнього середовища відбуваються за межами адаптаційних можливостей системи, це призводить до руйнування системи, переходу до стадії біфуркації або докорінної зміни структури. У міру наростання внутрішньої нерівноваги система наближається до біфуркаційного моменту, які іноді називають "динамічними ключами" управління. У цій позиції еволюційний шлях системи розгалужується і вона стає дуже чутливою до зовнішніх і внутрішніх дій. Вибір того або іншого шляху в точці біфуркації залежить від чинника випадковості, що реалізовується через діяльність суб'єктів управління факультетом.

Результати управління якою залежать не стільки від формальних ознак системи управління (організаційно-правова форма, структура тощо), скільки від визначеної

системи цінностей, які є базовими для суб'єктів управління. Соціально-психологічні принципи (кооперативності, творчої активності, полілогічного самовизначення та діалогічності взаємодії суб'єктів) розкривають особливості гуманістичної взаємодії суб'єктів управління факультету і детермінують позитивний результат – якісні освітні послуги.

Принцип кооперативності управління якістю вищої освіти означає, що завдяки колективній взаємодії суб'єктів управління факультетом параметри якості можуть суттєво змінюватися як у напрямку покращення, так і погіршення. Принцип творчої активності суб'єктів управління факультетом виражає ступінь їхньої співпричетності щодо реалізації політики якості на факультеті. Ефект впливу колективного суб'єкта управління на параметри та критерії якості зумовлюється спільною діяльністю, конструктивною відповідальною позицією керівника, стимулюванням активності студентів і викладачів. Існування різних формальних і неформальних управлінських структур на факультеті (творчі, робочі групи, об'єднання) свідчить про необхідність визнання і врахування існуючих норм комунікативної поведінки, неофіційних правил, цінностей, а також системи внутрішніх зв'язків у групі і між групами і організації їх діяльності на засадах співпраці, партнерства; трансформації суб'єкт-об'єктних відносин у суб'єкт-суб'єктні тощо.

Реалізація принципу полілогічної взаємодії суб'єктів управління (Є.І. Сахарчук) передбачає розвиток їхніх рефлексивних здібностей, що виявляються в уміннях усвідомлювати себе не тільки у системі внутрішніх зв'язків, але й горизонтальних зв'язків з іншими суб'єктами. Глибока самосвідомість кожного стимулює розвиток ланцюжка "самовизначення – самовираження – самоствердження – самореалізація – саморегуляція".

Основними об'єктами системи управління якістю освіти в університеті (на факультеті) є: організація навчального процесу, наукова діяльність, діяльність аспірантури, інформаційно-бібліотечне забезпечення студентів і співробітників, підвищення кваліфікації викладачів, система оплати праці і заохочення працівників за високі трудові досягнення, діловодство і обіг документів, матеріально-технічне забезпечення, заходи з охорони праці та ін.

Технологічні принципи управління факультетом означають: орієнтацію на замовника і споживачів освітніх послуг, оскільки діяльність суб'єктів управління має бути зорієнтованою на вимоги внутрішнього та зовнішнього ринків праці щодо випускників, які мають відповідну професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість; постійного розвитку внутрішнього середовища якості вищої освіти (шляхом розвитку інфраструктури факультету, поліпшення якості матеріально-технічної, навчально-методичної бази); залучення всіх учасників навчально-виховного процесу до забезпечення якості освіти, мотивації студентів до здобуття якісних освітніх послуг; безперервності процесу постійного покращення якості освітніх послуг.

МЕХАНІЗМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМУ ОСВІТИ

Федан Ярослав Ігорович

Національний університет "Львівська політехніка"

79013, вул. С. Бандери, 12, м. Львів, Україна, fedanjaroslav@gmail.com

Запропоновано механізми впровадження інклюзивного навчання в освітній простір, які забезпечуватимуть реалізацію конституційного права на освіту осіб з інвалідністю.

Створення інклюзивного освітнього середовища ставить завдання зміни звичних уявлень про форми і зміст навчання дітей – інвалідів. Зважаючи на це визначено механізми впровадження інклюзивного навчання в систему освіти України, які повинні